

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1MCdo/9/2011
Identifikačné číslo spisu:	7809205083
Dátum vydania rozhodnutia:	10.07.2013
Meno a priezvisko:	JUDr. Milan Deák
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2013:7809205083.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v exekučnej veci oprávnenej G. V., bývajúcej v R., M. XXXX/XX, proti povinnej Rímskokatolíckej cirkvi, Biskupstvu Rožňava, so sídlom v Rožňave, Námestie baníkov 20, IČO: 00 179 108, zastúpenej JUDr. Vierou Novákovou, advokátkou v Banskej Bystrici, Janka Kráľa 7, o vymoženie 199 163,51 € s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Michalovce pod sp. zn. 20Er 273/2010, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Okresného súdu Michalovce z 2. septembra 2010 č. k. 20 Er 273/2010-117, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie z a m i e t a .

Oprávnenej náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní nepriznáva.

Odôvodnenie

Okresný súd Michalovce (ďalej len „okresný súd“, resp. „súd“) uznesením z 2. septembra 2010 č. k. 20Er 273/2010-117 námietkam povinnej proti exekúcii a proti trovám exekúcie nevyhovet, náhradu trov odvolacieho konania žiadnemu z účastníkov konania nepriznal a povinnej nepriznal ani oslobodenie od súdnych poplatkov za podané námietky proti exekúcii. V odôvodnení svojho rozhodnutia okresný súd uviedol, že v konaní mu bol predložený spôsobilý exekučný titul, a to notárska zápisnica N XXX/XXXX, Nz XXX/XXXX spísaná 12. apríla 2001 notárom JUDr. Jozefom Farkašovským, ktorým povinná uznala svoj záväzok voči oprávnenej vo výške 6 000 000 Sk (199 163,51 €) a zaviazala sa ho zaplatiť do 15. augusta 2001. Uvedený záväzok povinnej vznikol zo zmluvy o pôžičke z 5. decembra 2000 a bol zabezpečený zmluvou o zabezpečovacom prevode práva z toho istého dňa vzťahujúcou sa na nehnuteľnosť vo vlastníctve povinnej, zapísanú v k. ú. Q. na LV č. XXXX, a to dom súp. č. XXXX, postavený na parc. č. XXXX/XX. S názorom povinnej v námietkach proti exekúcii, že po spísaní notárskej zápisnice došlo k zániku jej záväzku, nakoľko oprávnená si uplatnila zabezpečovací prevod práva iným spôsobom, konkrétne nadobudnutím vlastníckeho práva k predmetnej nehnuteľnosti, sa okresný súd nestotožnil. V tejto spojitosti poukázal na čl. IV zmluvy o zabezpečovacom prevode práva, podľa ktorého „vlastnícke právo prevedené zabezpečovacím prevodom má povahu práva prevedeného s rozvázovacou podmienkou, že zabezpečený záväzok bude zo strany dlžníka splnený“, a tiež na to, že v uvedenej zmluve boli dohodnuté aj podmienky v prípade splnenia záväzku dlžníka a aj v prípade, keď

záväzok dlžníka (povinnej) nebude splnený. Zdôraznil, že k naplneniu podmienok zo strany oprávnenej pre prípad nesplnenia záväzku povinnou nedošlo, nebol totiž realizovaný predaj priamo kupujúcemu, predaj na verejnej dražbe, prostredníctvom realitnej kancelárie, resp. akýmkoľvek iným vhodným spôsobom. Okresný súd, majúci za to, že v danom prípade nenastala žiadna okolnosť uvedená v § 50 ods. 1 Exekučného poriadku, námietkam povinnej proti exekúcii nevyhovel. Povinná vzniesla aj námietky proti trovám exekúcie, avšak vzhľadom na to, že boli podané po uplynutí zákonnej 3 dňovej lehoty, súd im nevyhovel. Okresný súd, ktorý rozhodol aj o trovách odvolacieho konania, žiadnemu z účastníkov ich náhradu nepriznal, pretože oprávnená (ktorá bola v odvolacom konaní úspešná) oznámila, že si trovy tohto konania neuplatňuje. Nepriznanie oslobodenia od súdneho poplatku za podané námietky založil súd na závere, že povinná nepreukázala súdu také skutočnosti, ktoré by jej oslobodenie od poplatkovej povinnosti odôvodňovali.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky na podnet povinnej podal proti tomuto uzneseniu okresného súdu mimoriadne dovolanie. Navrhoval napadnuté uznesenie v celom rozsahu zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. V mimoriadnom dovolaní poukazoval na to, že právna úprava inštitútu zabezpečovacieho prevodu práva bola až do 31. júla 2001 (správne „do 31. decembra 2007“ - poznámka dovolacieho súdu) veľmi stručná a Občiansky zákonník v § 553 neupravoval náležitosti zmluvy o zabezpečovacom prevode práva. Právna prax bola taká, že pre platnosť zmluvy bolo potrebné presné vymedzenie jeho predmetu a ocenenie znaleckým posudkom. Podľa názoru generálneho prokurátora právna úprava účinná v čase uzavretia predmetnej zmluvy o zabezpečovacom prevode práva umožňovala veriteľovi uspokojiť svoju pohľadávku tak, že si ju (správne zrejme „prevedené právo“ - poznámka dovolacieho súdu) ponechal a v takomto prípade rozdiel medzi dohodnutou cenou a pohľadávkou vrátil veriteľovi (správne „dlžníkovi“ - poznámka dovolacieho súdu). Z listu právneho zástupcu oprávnenej z 8. novembra 2004 bolo podľa generálneho prokurátora zrejmé, že po uplynutí lehoty na vrátenie peňazí sa začala oprávnená správať ako vlastníčka nehnuteľnosti, nakoľko oznámila povinnej, že si uplatňuje všetky svoje práva, ktoré vyplývajú z vlastníctva predmetnej nehnuteľnosti. To, že vlastnícke právo prešlo na oprávnenú, vyplývalo podľa generálneho prokurátora aj z listu vlastníctva. Bol preto toho názoru, že oprávnená v zmysle čl. VI. zmluvy o zabezpečovacom prevode práva realizovala prevod vlastníckeho práva iným vhodným spôsobom tak, že si ponechala nehnuteľnosť, ktorá zabezpečovala splnenie záväzku, a tým došlo k jeho zániku splnením v zmysle § 559 Občianskeho zákonníka. Právny názor Krajského súdu v Košiciach vyjadrený v uznesení z 26. januára 2010 sp. zn. 4CoE 308/2009, že zo strany povinnej nebolo preukázané, že pohľadávka povinnej (správne „oprávnenej“ - poznámka dovolacieho súdu) bola uspokojená niektorým zo zákonných spôsobov, nepovažoval za správny, nakoľko podľa mimoriadneho dovolateľa odvolací súd na danú vec aplikoval ustanovenie § 553 Občianskeho zákonníka účinné v čase rozhodovania vo veci a nie v čase uzavretia zmluvy. Pokiaľ teda okresný súd viazaný týmto právnym názorom odvolacieho súdu námietky povinnej proti exekúcii zamietol, vec nesprávne právne posúdil (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

Oprávnená navrhla mimoriadne dovolanie zamietnuť.

Povinná sa s názorom generálneho prokurátora stotožnila a navrhla napadnuté uznesenie okresného súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že tento opravný prostriedok podal včas generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243g O.s.p.) na základe podnetu povinnej (§ 243e ods. 1 a 2 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 v spojení s § 243a ods. 3 O.s.p.) preskúmal vec a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie nie je dôvodné.

V zmysle § 243f ods. 1 O.s.p. môže byť mimoriadne dovolanie podané z dôvodu, že:

a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237,

b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,

c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom mimoriadneho dovolania, ale aj dôvodmi uplatnenými v mimoriadnom dovolaní. Obligatórne (§ 243i ods. 2 v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Vady konania uvedené v ustanovení § 237 O.s.p. (prípád nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážka veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípadne nedostatok návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným) neboli generálnym prokurátorom namietané a ich existenciu nezistil ani dovolací súd.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak nie je v mimoriadnom dovolaní namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od vád taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Ani takáto vada však dovolacím súdom v konaní zistená nebola.

Generálny prokurátor v mimoriadnom dovolaní uplatnil dovolací dôvod podľa § 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p., t.j. nesprávne právne posúdenie veci. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav. Dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Povinný môže vzniknúť u exekútora povereného vykonaním exekúcie do 14 dní od doručenia upovedomenia o začatí exekúcie námietky proti exekúcii, ak po vzniku exekučného titulu nastali okolnosti, ktoré spôsobili zánik vymáhaného nároku alebo bránia jeho vymáhateľnosti, alebo ak sú tu iné dôvody, pre ktoré je exekúcia neprípustná. To isté platí, ak sa namieta, že oprávnený alebo povinný nie sú právnymi nástupcami osoby uvedenej v exekučnom titule. Námietky musia byť odôvodnené a na dodatočne uvedené dôvody sa neprihliadne. Ak po podaní námietok exekútor upustil od vykonania exekúcie (§ 46), o námietkach netreba rozhodnúť (§ 50 ods. 1 Exekučného poriadku).

Podľa § 553 ods. 1 Občianskeho zákonníka v znení do 31. decembra 2007 splnenie záväzku sa môže zabezpečiť prevodom práva dlžníka v prospech veriteľa (zabezpečovací prevod práva). Zmluva o zabezpečovacom prevode práva sa musí uzavrieť písomne (§ 553 ods. 2 Občianskeho zákonníka v znení do 31. decembra 2007).

Podľa § 559 ods. 1 Občianskeho zákonníka splnením dlh zanikne.

Mimoriadne dovolanie opodstatnenosť podania tohto opravného prostriedku vyvodzuje vo vzťahu k otázke riešenej okresným súdom pri zamietnutí námietok povinnej proti exekúcii, namietajúc nesprávnosť právneho názoru v napadnutom rozhodnutí, že nedošlo k zániku záväzku povinnej. Podľa názoru generálneho prokurátora oprávnená v zmysle čl. VI. zmluvy o zabezpečovacom prevode práva realizovala prevod vlastníckeho práva iným vhodným spôsobom tak, že si ponechala nehnuteľnosť, ktorá zabezpečovala splnenie záväzku, a tým došlo k jeho zániku splnením v zmysle § 559 Občianskeho zákonníka. Právna úprava účinná v čase uzavretia predmetnej zmluvy o zabezpečovacom prevode práva podľa dovolateľa totiž umožňovala veriteľovi uspokojiť svoju pohľadávku tak, že si prevedené právo ponechal.

Citované ustanovenie § 553 ods. 1 Občianskeho zákonníka v znení do 31. decembra 2007 zakotvilo ďalší zo zabezpečovacích inštitútov (úpravu ktorých pod názvom Zabezpečenie záväzkov obsahuje piaty oddiel prvej hlavy ôsmej časti Občianskeho zákonníka), ktorý má motivovať dlžníka splniť záväzok a

veriteľovi poskytnúť v prípade nesplnenia dlhu možnosť ťažiť z prevedeného práva.

Až do novely Občianskeho zákonníka vykonanej zákonom č. 568/2007 Z.z. bola úprava zabezpečovacieho prevodu práva veľmi kusá (stručná) a citovanou novelou bolo nielen zmenené ustanovenie § 553, ale vo vzťahu k tomuto inštitútu bola úprava doplnená o nové ustanovenia - § 553a až § 553e (s účinnosťou od 1. januára 2008).

Podaný výklad dovolacieho súdu sa však vzťahuje k ustanoveniu § 553 Občianskeho zákonníka v čase pôvodného znenia tohto ustanovenia, keďže predmetná zmluva o zabezpečovacom prevode práva bola uzatvorená 5. decembra 2000.

Výklad zabezpečenia záväzku prevodom práva, ktorý bol obsiahnutý v jedinom ustanovení Občianskeho zákonníka - § 553, treba urobiť so zreteľom na zmysel a účel daného ustanovenia. Ako u zabezpečovacieho inštitútu je preň charakteristická akcesorita a subsidiarita, sleduje osud zabezpečenej pohľadávky a jeho uhradovací mechanizmus prichádza do úvahy až vtedy, ak sa zabezpečená pohľadávka riadne a včas nesplní.

Zákonnodarcu stanovil, že zmluva o zabezpečovacom prevode práva musí byť obligatórne uzavretá v písomnej forme; inak je neplatná (§ 40 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

Účelom zabezpečovacieho prevodu práva je nielen nútiť dlžníka splniť svoj dlh voči veriteľovi (v tomto zabezpečení splnenia spočíva zabezpečovacia funkcia tohto inštitútu), ale pri riadnom a včasnom neuhradení tohto dlhu dať veriteľovi možnosť uspokojiť sa v spojitosti s touto formou zabezpečenia (zabezpečovací prevod práva má plniť aj funkciu uhradzovaciú). Tieto základné skutočnosti pri výklade a aplikácii § 553 Občianskeho zákonníka v znení do 31. decembra 2007 nemožno opomenúť; je treba ich rešpektovať a z nich vychádzať aj pri odvodzovaní náležitosti zmluvy o zabezpečovacom prevode práva.

So zreteľom na stručné vymedzenia daného inštitútu v jeho pôvodnej podobe, ako bol zavedený do Občianskeho zákonníka novelou - zákonom č. 509/1991 Zb., a doterajšie úvahy treba uzavrieť, že písomná zmluva podľa citovaného § 553 musí jednoznačne určovať:

- zmluvné strany (účastníkov zmluvy);
- záväzok, ktorý je zabezpečovaný;
- majetkové právo dlžníka, ktoré sa prevádza;
- že zmluvu uzatvárajú účastníci ako zmluvu o zabezpečovacom prevode práva, t.j. že tu ide iba o podmienený prevod práva z dlžníka na veriteľa za účelom zabezpečenia splnenia pohľadávky veriteľovi s rozvázovacou podmienkou, ktorá sa uplatní pri uspokojení zabezpečenej pohľadávky plnením tak, že právny úkon, ktorým bolo prevedené právo stráca účinnosť a právo v rozsahu, v akom bolo prevedené, prechádza späť na dlžníka (prevod práva na veriteľa tak zo zákona zaniká);
- ako sa zmluvné strany vysporiadajú v prípade, že dlžník zabezpečenú pohľadávku veriteľovi riadne a včas neuhradí (dohodu riešiacu tzv. uhradzovaciú funkciu tohto inštitútu).

Je nutné uviesť, že absencia niektorej z týchto podstatných (esenciálnych) zložiek alebo jej rozpor so zákonom má vždy za následok absolútnu neplatnosť celej zmluvy o zabezpečovacom prevode práva podľa § 39, § 553 Občianskeho zákonníka (porovnaj k tomu napr. rozsudky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. júna 2009 sp. zn. 1 Cdo 58/2008, z 29. februára 2012 p. zn. 1 Cdo 48/2010). V súvislosti s dohodou účastníkov ohľadne uhradzovacej funkcie zabezpečovacieho prevodu práva treba zdôrazniť, že v rozpore s ustanovením citovaného § 553 Občianskeho zákonníka je také dojednanie, podľa ktorého sa veriteľ v prípade omeškania dlžníka s úhradou zabezpečenej pohľadávky bez ďalšieho (alebo na základe svojho jednostranného právneho úkonu) stane trvalým vlastníkom prevedeného majetku pri súčasnom zániku zabezpečenej pohľadávky, teda obdoba dojednávania o tzv. prepadnom zálohu (k tzv. prepadnému zálohu porovnaj napr. rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 M Cdo 2/2006 publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 61/2009). So zreteľom na východiskovú identickú právnu úpravu zabezpečovacieho prevodu práva v českom právnom poriadku (§ 553 v pôvodne spoločnom Občianskom zákonníku) je vhodné sa aspoň odkazom zmieniť o

obdobných prístupoch a záveroch v rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu Českej republiky: porovnaj výklad podaný v rozsudku veľkého senátu občianskoprávného a obchodného kolégia Najvyššieho súdu Českej republiky z 15. októbra 2008, sp. zn. 31 Odo 495/2006, uverejnenom pod číslom 45/2009 v Sbíre soudních rozhodnutí a stanovisek).

Podľa generálneho prokurátora z listu právneho zástupcu oprávnenej z 8. novembra 2004 bolo zrejmé, že po uplynutí lehoty na vrátenie peňazí sa začala oprávnená správať ako vlastníčka nehnuteľnosti, nakoľko oznámila povinnej, že si uplatňuje všetky svoje práva, ktoré vyplývajú z vlastníctva predmetnej nehnuteľnosti. To, že vlastnícke právo prešlo na oprávnenú, vyplývalo podľa generálneho prokurátora aj z listu vlastníctva. Bol preto názoru, že oprávnená v zmysle čl. VI. zmluvy o zabezpečovacom prevode práva realizovala prevod vlastníckeho práva iným vhodným spôsobom tak, že si ponechala nehnuteľnosť, ktorá zabezpečovala splnenie záväzku, a tým došlo k jeho zániku splnením v zmysle § 559 Občianskeho zákonníka.

Tento názor generálneho prokurátora je celkom mylný. Predovšetkým by bolo v rozpore s ustanovením citovaného § 553 Občianskeho zákonníka, aby sa veriteľ v prípade neplnenia dlžníka - neuhradenia zabezpečenej pohľadávky len na základe svojho jednostranného právneho úkonu stal trvalým vlastníkom prevedeného majetku pri súčasnom zániku zabezpečenej pohľadávky, teda uplatnenie obdoby tzv. prepadného zálohu (porovnaj vyššie podaný výklad). Takéto dojednanie o zániku dlhu povinnej, ako tvrdí dovolateľ, napokon neobsahuje ani dohoda účastníkov riešiaca tzv. uhradzovaciu funkciu daného zabezpečovacieho inštitútu. Predmetná zmluva o zabezpečovacom prevode práva z 5. decembra 2000 (čl., resp. bod VI.) celkom jasne a jednoznačne hovorí len o predaji: pre prípad nesplnenie dlhu dlžníkom je veriteľ oprávnený realizovať nehnuteľnosť predajom priamo kupujúcemu, predajom na verejnej dražbe, predajom prostredníctvom realitnej kancelárie resp. akýmkoľvek iným vhodným spôsobom s tým, že výťažok z predaja prevyšujúci zabezpečovanú pohľadávku po odpočítaní nákladov na predaj bude vrátený dlžníkovi. Bolo takto dohodnuté výlučne speňažovanie predmetnej nehnuteľnosti a naloženie s výťažkom, bez možnosti ponechania si nehnuteľnosti veriteľom natrvalo so spôsobom prípadného započítania k dlhu dlžníka (dohodnanie v tomto bode nepochybne konvenovalo podanému výkladu ustanovenia § 553 ods. 1 Občianskeho zákonníka v znení do 31. decembra 2007); k žiadnemu speňaženiu predmetnej nehnuteľnosti (realizácii uhradzovacej funkcie skúmaného zabezpečovacieho inštitútu) však nedošlo.

Je konečne namieste upozorniť aj na to, že je pojmovo neprípadne zamieňať zánik dlhu splnením s naplnením uhradzovacej funkcie skúmaného zabezpečovacieho inštitútu (s takto dosiahnutým uspokojením veriteľa), ako to konštruoval vo svojej argumentácii generálny prokurátor. K splneniu dlhu podľa § 559 ods. 1 Občianskeho zákonníka (uvedené ustanovenie je súčasťou úpravy, ktorú pod názvom Zánik záväzkov obsahuje šiesty oddiel prvej hlavy ôsmej časti Občianskeho zákonníka) dochádza predsa jednostranným právnym úkonom dlžníka, ktorým veriteľovi poskytuje predmet splnenia s úmyslom splniť svoj dlh (splniť dlh je povinnosťou dlžníka), prijatie plnenia je zasa jednostranným právnym úkonom veriteľa, zánik záväzku splnením sa nepovažuje za zmluvu; poskytnúť je dlžník povinný to, čo je obsahom záväzku, poskytnutie iného predmetu plnenia - ak nejde o prípad na základe dohody dlžníka a veriteľa, príp. na základe zákonnej úpravy - zásadne k zániku dlhu nevedie. V danej veci nenastal (ani) tvrdený zánik dlhu povinnej splnením (§ 559 ods. 1 Občianskeho zákonníka): povinná peňažný dlh neuhradila.

V napadnutom uznesení zaujatý právny názor okresného súdu, že povinná si nespĺnila dlh, že nebola uspokojená pohľadávka oprávnenej, je preto správny.

So zreteľom na podaný výklad a posúdenie dovolací súd uzatvára, že generálny prokurátor nedôvodne vytýkal okresnému súdu, že nesprávne aplikoval citované ustanovenia § 553 v spojení s § 559 Občianskeho zákonníka pri rozhodovaní o námietkach povinnej proti exekúcii (§ 50 ods. 1 Exekučného poriadku).

Keďže generálny prokurátor v prejednávanej veci neopodstatnene namietal, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.) a v konaní neboli zistené

ani vady v zmysle § 243f ods. 1 písm. a/ a b/ O.s.p., Najvyšší súd Slovenskej republiky jeho mimoriadne dovolanie uznesením zamietol (§ 243i ods. 2 v spojení s § 243b ods. 1, 4 O.s.p.).

V dovolacom konaní úspešnej oprávnenej vzniklo právo na náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní proti povinnej, ktorá podala podnet na podanie mimoriadneho dovolania (§ 148a ods. 2 O.s.p.). Dovolací súd však nepriznal oprávnenej náhradu trov dovolacieho konania, lebo nepodala návrh na priznanie náhrady trov konania o mimoriadnom dovolaní (§ 151 O.s.p.).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.